

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

Кафедра юридичної психології

ЗАТВЕРДЖУЮ
Перший проректор НАВС
позовник, поліції
Станіслав ГУСАРЄВ
2021

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ФІЛОСОФСЬКІ ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЇ

для підготовки фахівців ступеня вищої освіти магістр
за спеціальністю 053 «Психологія»
галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки

Статус дисципліни – обов’язкова
Рівень вищої освіти – другий (магістерський)
Ступінь вищої освіти – магістр
Галузь знань – соціальні та поведінкові науки (05)
Спеціальність – психологія (053)
Освітня програма – психологія
Форми здобуття вищої освіти – заочна
Мова навчання – українська
Форма підсумкового контролю – залік

Київ – 2021

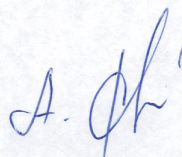
Робоча програма з навчальної дисципліни «Філософські проблеми психології» розроблена для здобувачів ступеня вищої освіти магістр за спеціальністю «Психологія» відповідно до освітньо-професійної програми підготовки здобувачів ступеня вищої освіти «Магістр» спеціальності «Психологія» (053) для заочної форми навчання.

Розробники:

Марина Дідух – старший викладач кафедри юридичної психології, кандидат психологічних наук

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри юридичної психології
Протокол від 25.02 2021 року № 11

**Завідувач кафедри
юридичної психології**

Олена Кудерміна

Схвалено науково-методичною радою Національної академії внутрішніх справ
Протокол від 22.03 2021 року № 8

Голова науково-методичної ради

Станіслав Гусарєв

Результати перегляду робочої програми навчальної дисципліни
Робоча програма переглянута на 202 /202 н.р. без змін; зі змінами .
(Додаток _).

протокол засідання кафедри від
____.____.202_ № ____

Завідувач кафедри

Олена Кудерміна

протокол науково-методичної ради

від _____.____.202_ № ____

Голова НМР

Станіслав ГУСАРЄВ

Робоча програма переглянута на 202 /202 н.р. без змін; зі змінами
(Додаток _).

протокол засідання кафедри від

____.____.202_ № ____

Завідувач кафедри

Олена Кудерміна

протокол науково-методичної ради

від _____.____.202_ № ____

Голова НМР

Станіслав ГУСАРЄВ

1. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ ПРО НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

Предметом дисципліни є сукупність актуальних і потенційних філософських підходів щодо сутності методологічних проблем психології, світоглядно–методологічне осмислення системи "людина – філософія – психологія – суспільство".

Міждисциплінарні зв'язки: "Методологічні та теоретичні основи психології", "Теоретико-методологічні проблеми психології", "Методологія та методика наукових досліджень", «Філософія психології».

Програма навчальної дисципліни складається з таких тем:

1. Предмет, завдання і роль філософії психології в суспільстві.
2. Філософсько-психологічний зміст феномену особистості, свідомості та діяльності.
3. Філософсько-психологічні проблеми наукового пізнання

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Мета дисципліни:

- підготовка компетентних фахівців із розвинутою рефлексією та свідомою громадянською позицією на основі поєднання фундаментальних професійних знань із сучасною філософською методологією;
- засвоєння здобувачами вищої освіти не лише досвіду філософського осмислення теоретичних та методологічних проблем сучасної психології, а й вироблення у них високого рівня фахової культури.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Філософські проблеми психології» є:

- володіння та застосування філософської методології до психічних явищ, станів і процесів; до психодіагностичної, психокорекційної та психотерапевтичної діяльності;
- поглиблення світоглядних позицій майбутніх магістрів психології, стимулювання їх до філософського переосмислення засвоєного психологічного знання;
- сприяння світоглядному самовизначенню здобувачів вищої освіти.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі вищої освіти повинні:

знати:

- об'єкт, предмет і методи філософських проблем психології, її понятійно–категоріальний апарат;
- теоретико–методологічні засади та принципи сучасної філософії науки;
- коло теоретичних, методологічних та аксіологічних проблем філософії психології;
- специфіку світоглядно–методологічного спрямування сучасних зарубіжних і вітчизняних психологічних шкіл, напрямів, течій, концепцій;

- зміст основних дискусій щодо актуальних філософських проблем сучасної психології;
- характерні особливості філософського аналізу актуальних проблем сучасної психології;

вміти:

- аналізувати основні тенденції та закономірності розвитку філософської методології щодо актуальних проблем сучасної психології;
- визначати основні структурні елементи філософської методології та її місце в системі сучасної філософії науки;
- застосовувати принципи філософського аналізу мета наукових і світоглядно-методологічних проблем сучасної психології;
- цілеспрямовано формувати свідому громадянську позицію на основі розвиненої філософської рефлексії.

Перелік компетентностей відповідно до освітньо-професійної програми

Інтегральна компетентність

Здатність вирішувати складні завдання і проблеми у процесі навчання та професійної діяльності у галузі психології, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій і характеризується комплексністю та невизначеністю умов і вимог.

Загальна компетентність (ЗК):

1. ЗК3. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
2. ЗК4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
3. ЗК 11. Формування «soft skills»:
 - *індивідуальних*: тайм-менеджмент; гнучкість/здатність адаптуватися; організація простору; властивість ефективно приймати рішення та вирішувати проблеми; вміння чітко ставити завдання і формулювати цілі; позитивне мислення та оптимізм;
 - *комунікативних*: креативність; логіка; менеджмент знань та інформації; навички формування гармонійних міжособистісних відносин; здатність чітко виражати власні думки та взаємодіяти з різними типами людей; здатність відповідати аргументовано, зрозуміло, вчасно і ввічливо; вміння працювати в команді;
 - управлінських*: володіння навичками психологічного впливу; уміння вирішувати проблемні ситуації.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (ФК):

1. Здатність здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем психологічної науки та / або практики (ФК-1).
2. Здатність організовувати та реалізовувати просвітницьку та освітню діяльність для різних категорій населення у сфері психології (ФК-5).

Програмні результати навчання:

мають бути сформовані фахові компетенції, які дадуть знання, вміння та навички, а саме:

– ПРН4. Робити психологічний прогноз щодо розвитку особистості, груп, організацій.

- ПРН11. Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 60 годин/ 2 кредити ECTS.

Мова навчання: українська мова.

Консультативну допомогу здобувачі вищої освіти можуть отримати у науково-педагогічних працівників кафедри юридичної психології, які безпосередньо проводять заняття та на сайті кафедри юридичної психології.

2. Структура навчальної дисципліни

Тема 1. Предмет, завдання і роль філософії психології в суспільстві.

Філософія психології як світогляд, метод пізнання і теорія соціального і культурного розвитку.

Співвідношення філософії, історії, соціальної філософії, філософії психології і суспільних наук.

Наукове бачення людини у світі.

Особливості сучасного етапу культурно-історичного розвитку та його відображення в філософії психології.

Філософія психології як синтез природничого, соціального і гуманітарного знання. Співвідношення пізнавального та ідеологічного аспектів філософії психології. Система “людина—психологія—суспільство” як предмет філософії психології. Теоретична, світоглядна, методологічна і практична функції філософії психології. Роль філософії психології в духовно-теоретичному, професійно-практичному і громадянському самовизначенні психолога. Еволюція людського фактора у світоглядній думці. Філософсько-психологічна свідомість у давньоукраїнському та давньогрецькому суспільствах. Філософсько-психологічні погляди Г. Сковороди. Онтологічний, гносеологічний та етико-гуманістичний підходи в сучасній філософсько-психологічній думці.

Тема 2. Філософсько-психологічний зміст феномену особистості, свідомості та діяльності.

Філософсько-психологічний зміст феномену особистості.

Філософські та психологічні підходи до розуміння природи свідомості.

Філософська сутність психологічної категорії діяльності.

Співвідношення в психології: теорії і емпіричної частини та їх застосування на практиці. Філософські засади психологічних концепцій. Теоретичний, емпіричний та прикладний аспект філософії психології. Методологія філософії та методологія психології: загальне і особливе. Принципи дослідження в філософії психології. Категорії філософії психології. Людина і суспільство в філософії та психології. Проблеми "людина – природа" в психології і філософії. Проблема розуміння природи та

сутності людини. Розуміння свідомості в філософії психології. Розуміння розвитку в психології та філософії. Проблема детермінації психічних явищ як методологічна проблема. Проблема пізнання в філософії психології: гносеологія та когнітивна психологія. Аксиологічні проблеми філософії психології. Філософія психології та світогляд особистості.

Тема 3. Філософсько-психологічні проблеми наукового пізнання

Філософський зміст психологічного пізнання.

Філософія як теорія та методологія психологічної науки.

Філософська основа синтезу різних напрямів у психологічній науці і практиці.

Проблема пізнання в філософії психології: гносеологія та когнітивна психологія. Аксиологічні проблеми філософії психології. Етичні засади психологічного дослідження. Проблема втручання у приватне життя досліджуваних в психології. Застосування технологій психологічного впливу на людину в психологічних дослідженнях. Застосування технологій психологічного впливу на людину в психокорекції. Застосування технологій психологічного впливу на людину під час психологічної консультації. Застосування технологій психологічного впливу на людину в психотерапії. Філософія психології та світогляд особистості. Мотиваційно-ціннісна сфера особистості та її світогляд. Інтелект та світогляд. Установки, упередження та світогляд особистості в філософії психології. Межі роботи психолога зі світоглядом клієнта в психокорекції та під час психологічної консультації.

2. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
			заочна форма навчання
Кількість кредитів – 2	Галузь знань Соціальні та поведінкові науки 05 Спеціальність Психологія 053	Нормативна	
Кількість розділів –		Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 60		1-й	
		Семестр	
		1-й	
Тижневих годин для денної форми навчання:	Ступінь вищої освіти: Магістр	Лекції	
аудиторних –			4 год.
самостійної роботи студента –		Семінарські	
			6 год.
		Практичні	

		Самостійна робота
		50 год.
		Вид контролю:
		залік

3. Структура залікового кредиту (тематичний план)

Назви тем	Всього годин	Із них:			Самостійна робота
		Лекції	Семинари	Практичні заняття	
Тема 1. Предмет, завдання і роль філософії психології в суспільстві.	12	2	2	–	10
Тема 2. Філософсько-психологічний зміст феномену особистості, свідомості та діяльності.	8		2	–	20
Тема 3. Філософсько-психологічні проблеми наукового пізнання	16	2	2	–	20
Форма підсумкового контролю – залік (2 год.)		–	–	–	–
Всього:	60	4	6	–	50

4. Плани семінарських та практичних занять

Тема 1. Предмет, завдання і роль філософії психології в суспільстві Семінарське заняття – 2 год.

1. Філософія психології як світогляд, метод пізнання і теорія соціального і культурного розвитку.
2. Співвідношення філософії, історії, соціальної філософії, філософії психології і суспільних наук.
3. Наукове бачення людини у світі.
4. Особливості сучасного етапу культурно-історичного розвитку та його відображення в філософії психології.

ТЕМА 2. Філософсько-психологічний зміст феномену особистості, свідомості та діяльності.

Семінарське заняття – 2 год.

1. Філософсько-психологічний зміст феномену особистості.
2. Філософські та психологічні підходи до розуміння природи свідомості.
3. Філософська сутність психологічної категорії діяльності.

Тема 3. Філософсько-психологічні проблеми наукового пізнання

Семінарське заняття – 2 год.

1. Філософський зміст психологічного пізнання.
2. Філософія як теорія та методологія психологічної науки.
3. Філософська основа синтезу різних напрямів у психологічній науці і практиці.

5. Завдання самостійної роботи

Вимоги до організації самостійної роботи студентів та структура навчальних завдань визначаються робочими навчальними програмами дисципліни.

Основними завданнями самостійної роботи студентів є підготовка і виконання поточних навчальних завдань, а також самостійне вивчення окремих питань дисципліни. Самостійна робота передбачає також підготовку відповідей на наступні запитання:

1. Філософія психології: структура та етапи становлення.
2. Психологічні проблеми як предмет філософського осмислення.
3. Проблема взаємодії психології та філософії.
4. Об'єктивні засади формування методології філософії.
5. Взаємозв'язок філософії і психології в історичному контексті.
6. Загальна характеристика філософських проблем психології.
7. Філософські проблеми психології як науки на сучасному етапі.
8. Філософська проблема свідомості в контексті різноманіття психологічних традицій та теорій.
9. Предмет філософських проблем психології як світоглядно-методологічна проблема.
10. Проблема наукового факту в психології.
11. Основні етапи виникнення і розвитку філософських проблем психології.
12. І. Кант: раціоналістична психологія з прагматичної точки зору.
13. Філософські концепції людини та інтерпретація психічних явищ.
14. Сучасні наукові концепції детермінізму й можливість їх застосування в психології.
15. Психологія розірваної свідомості та психологічна і етична природа совісті за Г.В.Ф. Гегелем.
16. Проблема методологічного забезпечення міждисциплінарних досліджень психодіагностичної діяльності.
17. Генетична психологія (за Сергієм Максименком).
18. Психологічні погляди Сократа.
19. Психологія і математика у вченні Піфагора.
20. Досягнення космології, астрономії, теоретичної фізики (теорія торсійних полів) на розвиток психології.
21. Теософський підхід в психології: спроба нового синтезу чи нав'язування східної (буддистської) методології.

22. Теологія і психологія в XXI ст.
23. Філософський період розвитку психології: від античності до виникнення експериментальної психології.
24. Особливості "відмежування" психології від філософії.
25. Співвідношення в психології: теорії і емпіричної частини та їх застосування на практиці.
26. Філософські засади психологічних концепцій. Теоретичний, емпіричний та прикладний аспект філософії психології.
27. Методологія філософії та методологія психології: загальне і особливе.
28. Принципи дослідження в філософії психології.
29. Категорії філософії психології.
30. Людина і суспільство в філософії та психології.
31. Проблеми "людина – природа" в психології і філософії.
32. Проблема розуміння природи та сутності людини.
33. Розуміння свідомості в філософії психології.
34. Розуміння розвитку в психології та філософії.
35. Проблема детермінації психічних явищ як методологічна проблема.
36. Проблема пізнання в філософії психології: гносеологія та когнітивна психологія.
37. Аксіологічні проблеми філософії психології.
38. Етичні засади психологічного дослідження.
39. Проблема втручання у приватне життя досліджуваних в психології.
40. Застосування технологій психологічного впливу на людину в психологічних дослідженнях.
41. Застосування технологій психологічного впливу на людину в психокорекції.
42. Застосування технологій психологічного впливу на людину під час психологічної консультації.
43. Застосування технологій психологічного впливу на людину в психотерапії.
44. Філософія психології та світогляд особистості.
45. Мотиваційно-ціннісна сфера особистості та її світогляд. Інтелект та світогляд.
46. Установки, упередження та світогляд особистості в філософії психології.
47. Чи працюють психологи зі світоглядом клієнта в психокорекції та під час психологічної консультації.

6. Методи навчання та контролю

Основними методами навчання є лекції, семінарські та практичні заняття, самостійна робота, виконання поточних контрольних завдань, виконання тестових завдань, підготовка реферативних повідомлень. Оцінка

якості засвоєння навчальної програми з дисципліни «Філософські проблеми психології» включає поточний контроль успішності, виконання самостійної роботи та складання підсумкового заліку.

Для поточного контролю засвоєння навчального матеріалу, що вивчається під час аудиторних занять і особливо у процесі самостійної роботи, передбачена контрольна робота, порядок проведення та зміст якої наводяться в робочих навчальних програмах з урахуванням специфіки напряму підготовки здобувачів ступеню вищої освіти.

7. Орієнтовний перелік питань до підсумкового контролю

1. Предмет, завдання і роль філософії психології в суспільстві.
2. Філософія психології як світогляд, метод пізнання і теорія соціального і культурного розвитку суспільства.
3. Співвідношення філософії історії, соціальної філософії, філософії психології і суспільних наук.
4. Філософія психології як синтез природничого, соціального і гуманітарного знання.
5. Співвідношення пізнавального та ідеологічного аспектів філософії психології.
6. Система “людина—психологія—суспільство” як предмет філософії психології.
7. Теоретична, світоглядна, методологічна і практична функція філософії психології.
8. Роль філософії психології в духовно-теоретичному, світоглядно-професійному і громадянському самовизначенні психолога.
9. Еволюція людського фактору у світоглядній думці.
10. Особливості сучасного етапу культурно-історичного розвитку та його відображення у філософсько-психологічній думці.
11. Розвиток уявлень про природу.
12. Зовнішня і внутрішня природа людини.
13. Людина як предмет, спосіб, знаряддя і результат власної фізичної, психічної і духовної праці.
14. Місце і роль людини в природі і суспільстві.
15. Суб’єктивність як новий тип детермінацій у структурі універсуму.
16. Еволюція взаємодії людини і природи.
17. Особливості соціального детермінізму.
18. Практичні основи суспільства.
19. Суперечності між людиною і суспільством.
20. Природо-перетворююча і соціально-перетворююча практика.
21. Економічна, соціальна, політична і духовна сфери суспільного життя людини.
22. Людський, соціальний і технологічний виміри виробництва, розподілу і споживання.
23. Форми суспільної свідомості.

24. Технологічні і духовні формації.
25. Проблема використання соціального знання у практиці.
26. Шляхи розвитку національної і громадянської самосвідомості.
27. Поняття про пізнавальну, ціннісну і праксіологічну діяльність людини.
27. Особливості різних способів пізнання світу.
29. Історія виникнення і розвитку філософського способу пізнання світу.
30. Сучасна філософія як культура мислення і квінтесенція духовної культури людини.
31. Суперечності пізнання.
32. Роль і функції філософії в постановці проблем у процесі наукового пізнання.
33. Конкуренція наукових парадигм і проблеми наукового пізнання.
34. Наука як соціальний інститут виробництва, збереження і відтворення знань.
35. Психологія та її роль у житті людини і суспільства.
36. Філософія як теорія та методологія психологічної науки.
37. Принципи, закони і категорії в науковому дослідженні.
38. Пізнавальне ставлення людини до світу.
39. Дослідження як відображення і творчість.
40. Чуттєве, раціонально-логічне та інтуїтивне пізнання.
41. Особливості пізнання в психологічній науці.
42. Метод, методологія та рівні психологічного дослідження.
43. Номотетичний та ідеографічний підходи.
44. Світоглядні ідеї в міфах, релігійних вченнях і філософських уявленнях людства.
45. Соціальна утопія і соціальна наука.
46. Вірування як психологічний чинник людської поведінки.
47. Порівняльно-культурний психологічний аналіз.
48. Спілкування та пізнання.
49. Образ людини як функціональний інструмент соціальної взаємодії і спілкування.
50. Комунікативна компетентність.
51. Ціннісний, технологічний і психологічний виміри культури.
52. Артефакти і символічний характер культури.
53. Культура, соціум, цивілізація.
54. Культурно-історичні форми людських спільнот.
55. Влада, демократія і суспільне самоврядування.
56. Традиція як основа культури.
57. Психологічний вимір культури і культурні синдроми.
58. Еволюція форм культурної взаємодії соціальних спільнот.
59. Євроінтеграція як культурно-психологічний феномен.
60. Вибір: бути чи існувати.

8. Рейтингова система оцінювання результатів навчання

Поточний контроль – 60				Підсумковий контроль	Сума
T1	T2	T3		40	100
10	10	20			

9. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	відмінно	A	відмінне виконання
85-89	добре	B	вище середнього рівня
75-84		C	загалом хороша робота
66-74		D	непогано
60-65	задовільно	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
35-59	незадовільно	Fx	необхідне перескладання
1-34		F	необхідне повторне вивчення курсу

10. Рекомендована література

1. Ананьев Б.Г. Человек как предмет познания. – СПб.: Питер, 2001. – 288 с.
2. Асмолов А.Г. Личность как предмет психологического исследования. – М., 2004. – 286 с.
3. Асмолов А.Г. По ту сторону сознания: Методологические проблемы неклассической психологии. – М.: Смысл, 2012. – 480 с.
4. Булатов М.О. Філософський словник. – К.: Стилос, 2009. – 575 с.
5. Василюк Ф.Е. Методологический анализ в психологии. – М.: Изд-во Смысл; Эксмо, 2008. – 240 с.
6. Витгенштейн Л. Заметки о философии психологии: Философия. – Т. 1: Пер. с нем. С.Д. Латушкина / Под ред. В.В. Анашвили. – М., 2001. – 326 с.
7. Вовк В.М., Кравець В.М., Симон Ю.С. та ін. Словник основних термінів з філософських дисциплін. – К.: КНУВС, 2006. – 120 с.
8. Дружинин В.Ф. Философские основы психологии. – М.: Изд-во МНЭПУ, 1997. – 334 с.
9. Зинченко В.П. Преходящие и вечные проблемы психологии. Послесловие / Р.Л. Аткинсон и др. // Введение в психологию. – СПб.–М., 2003.
10. Костицький М. Філософські та психологічні проблеми юриспруденції: Вибр. наук. пр. – Кн. 1. – Чернівці: Рута, 2009. – 580 с.

11. Костицький М.В. Ренесанс натурфілософії або всезагальні (космічні) закони як джерело права: Академ. читан. – Вип. 15. – К.: АПрН України, Київський регіональний центр, 2010. – 24 с.
12. Курпатов А., Алехин А. Философия психологии. Новая методология. – М.: Олма Медиа Групп, 2012. – 448 с.
13. Леонтьев О.Н. Философия психологии. – СПб., 2012. – 203 с.
14. Рибалка В.В. Методологічні питання наукової психології (Досвід особистісно центрованої систематизації категоріально-поняттєвого апарату): Навч.-метод. посіб. – К.: Ніка-Центр, 2003. – 204 с.
15. Роменець В.А. Історія психології XVIII ст. Епоха Просвітництва. – К.: "Либідь", 2006. – 464 с.
16. Роменець В.А. Історія психології XIX – початок XX ст. – К.: "Либідь", 2007.
17. Рубинштейн С.Л. Бытие и сознание. Человек и мир. – СПб.: Питер, 2003. – 512 с.
18. Філософський енциклопедичний словник. – К.: Абрис, 2008. – 748 с.
19. Фромм Э. Бегство от свободы: Человек для себя. – Минск, 2008. – 447с.

11. Інформаційні ресурси

1. Національний Темпус-офіс в Україні. – Режим доступу до сайту: <http://tempus.org.ua/uk/vyshha-osvita-ta-bolonskyj-proces.html>
2. Офіційний сайт ЮНЕСКО [Електронний ресурс]. – Режим доступу до сайту : <http://www.unesco.org/>
3. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України [Електронний ресурс]. – Режим доступу до сайту : <http://www.mon.gov.ua>.
4. yurist-online.com/ukr/uslugi/.../005.php –
5. www.pravoznavec.com.ua/books/276/20101/18/
6. www.nai.au.kiev.ua/tslc/pages/biblio/visnik/nomer4/all_mak.html
7. www.info-works.com.ua/disertacia/.../636.h.